

Απόστολος Λ. Πιερρής

**Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΩΡΙΚΗΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**

XV

Δελφική Αμφικτυονία

Η παλαιότερη μαρτυρία για τον κατάλογο των Αμφικτυόνων είναι του Αισχίνη, εκεί όπου μέλημά του είναι η ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με τον θεσμό.

*τούτων δὲ ἀναγνωσθέντων ἀπεφηνάμην, ὅτι μοι δοκοίη δίκαιον εἶναι μὴ περιορᾶν κατεσκαμμένας τὰς ἐν Βοιωτοῖς πόλεις. ὅτι δ' ἦσαν Αμφικτυονίδες καὶ ἔνορκοι, κατηριθμησάμην ἔθνη δώδεκα τὰ μετέχοντα τοῦ ἱεροῦ, **Θετταλούς, Βοιωτούς, οὐ Θηβαίους μόνους, Δωριέας, Ἴωνας, Περραιβούς, Μάγνητας, <Δόλοπας,> Λοκρούς, Οἰταίους, Φθιώτας, Μαλιέας, Φωκέας.** καὶ τούτων ἔδειξα ἕκαστόν <τε τὸ> ἔθνος ἰσόψηφον γιγνόμενον, τὸ μέγιστον τῶ ἐλαχίστῳ, <καὶ> τὸν ἦκοντα ἐκ Δωρίου καὶ Κυτινίου ἴσον δυνάμενον Λακεδαιμονίοις, δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρειν*

ἔθνος, πάλιν ἐκ τῶν Ἰώνων τὸν Ἐρετριᾶ καὶ Πριηνέα τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταῦτά.

Αισχίνης, Περί τῆς Παραπρεσβείας, 116

[Οἱ Δόλοπες ἔχουν ἐκπέσει ἀπὸ τα χειρόγραφα καὶ χρειάζεται νὰ εἰσαχθῶν εἴτε ὡς ἐν κειμένῳ μετὰ τὸν Tittmann, εἴτε μετὰ τὸ «Λοκρούς» ὅπως γράφει ὁ Schulz, εἴτε μετὰ τὸ «Ἴωνας» δια νὰ τηρεῖ ἡ ῥοή τοῦ λόγου μὴ κίνηση ἀπὸ τὴν Πίνδο (Δόλοπες, Περραιβοί) στὸ Πήλιο (Μάγνητες), τὸ ἄλλο ἄκρο τῆς Θεσσαλίας στὴ θάλασσα].

Ὁ Αἰσχίνης, μετὰ τὴν προσθήκη τῶν Δολόπων, παρέχει τὸν κατάλογο-οδηγὸ τῶν Ἀμφικτυόνων.

Στὴν ἱστορία τοῦ Γ' Ἱεροῦ Πολέμου (ἐννεαετούς, 355-346 π.Χ.) ὁ Διόδωρος ἐκθέτει τὰ Ἀμφικτυονικὰ ἔθνη ποὺ συνεμάχησαν γιὰ τὴν τιμωρία τῶν Φωκέων.

ψηφισαμένων δὲ τῶν Ἀμφικτυόνων τὸν πρὸς Φωκεῖς πόλεμον πολλὴ ταραχὴ καὶ διάστασις ἦν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. οἱ μὲν γὰρ ἔκριναν βοηθεῖν τῷ θεῷ καὶ τοὺς Φωκεῖς ὡς ἱεροσύλους κολάζειν, οἱ δὲ πρὸς τὴν τῶν Φωκέων βοήθειαν ἀπέκλινον. σχιζομένης δὲ τῆς τῶν ἔθνῶν καὶ πόλεων αἰρέσεως τῷ μὲν ἱερῷ βοηθεῖν ἔγνωσαν Βοιωτοὶ καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ καὶ Περραιβοί, πρὸς δὲ τούτοις Δωριεῖς <καὶ Μαλιεῖς> καὶ Δόλοπες, ἔτι δὲ Ἀθαμᾶνες καὶ Ἀχαιοὶ [καὶ] Φθιώται καὶ Μάγνητες, ἔτι δὲ Αἰνιᾶνες καὶ τινες ἕτεροι, τοῖς δὲ Φωκεῦσι συνεμάχουν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τινες ἕτεροι τῶν Πελοποννησίων.

Διόδωρος XVI, 28, 4-29, 1

[Μετὰ τὴν προσθήκη τῶν Μαλιέων ποὺ προτείνω, ὁ κατάλογος τοῦ Διοδώρου εἶναι πλήρης καὶ συμπίπτει πρὸς τὸν τοῦ Αἰσχίνη. Οἱ Σύμμαχοι ἐκ τῶν Ἀμφικτυόνων ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς Φωκεῖς καὶ τοὺς Ἴωνες, οἱ ὁποῖοι Ἴωνες ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ἀφοῦ δὲν υπήρχαν Ἴωνες βορείως τῆς Ἀττικῆς στὸς κλασσικοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

Αντιθέτως οι Δωριείς της Δωρίδας συμμαχούν με τους υποστηρικτές του Ιερού κατά των Φωκέων, ενώ οι Λακεδαιμόνιοι, σε αυτήν την περίπτωση, στηρίζουν τους Φωκείς με τους Αθηναίους. Οι Αθαμάνες είναι σύμμαχοι του Ιερού εκτός Αμφικτυόνων (όπως και οι «τινες ἕτεροι» στο τέλος του καταλόγου των Συμμάχων) ως κείμενοι βασικά στα Δυτικά της Πίνδου. Αινιάνες αντιθέτως είναι κάτοικοι της Οίτης, αντιστοιχούντες έτσι προς τους Οιταίους του Αισχίνη και άλλων πηγών. Τέλος, ήδη ο Wesseling, ακολουθούμενος από τον Fischer, διαβάζει «Αχαιοὶ Φθιώται» αντί «Αχαιοὶ καὶ Φθιώται». Τα δυο εθνικά σημαίνουν την ίδια φυλετική υπόσταση].

Ο Πausanίας παρέχει ακριβή συνοπτική ιστορία της σύνθεσης της Αμφικτυονικής συνόδου. Τόσο περισσότερο αξίζει (ως προϊόν ενδελεχούς αρχαιογνωστικής ερεύνης) η αναφορά του στον αρχικό κατάλογο.

Καταστήσασθαι δὲ συνέδριον ἐνταῦθα Ἑλλήνων οἱ μὲν Ἀμφικτυόνα τὸν Δευκαλίωνος νομίζουσι, καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς συνελθοῦσιν ἐπὶ κλησιν Ἀμφικτυόνας γενέσθαι. Ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ Ἀτθίδι ἔφη συγγραφῇ [FrGrHist. 324F58 Jacoby] ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀφίκοντο ἐς Δελφοὺς παρὰ τῶν προσοικούντων συνεδρεύοντες, καὶ ὀνομασθῆναι μὲν Ἀμφικτίονας τοὺς συνελθόντας, ἐκνικῆσαι δὲ ἀνὰ χρόνον τὸ νῦν σφίσι ὄνομα. Ὑπὸ μὲν δὴ Ἀμφικτυόνος αὐτοῦ φασὶν ἐς συνέδριον κοινὸν τοσάδε γένη τοῦ Ἑλληνικοῦ συναχθῆναι, Ἰωνας, Δόλοπας, Θεσσαλούς, <Περραιβούς, Βοιωτούς>, Αἰνιᾶνας, Μάγνητας, Μαλιέας, Φθιώτας, Δωριείς, Φωκέας, Λοκρούς τῇ Φωκίδι ὁμόρους ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Κνήμιδι. καταλαβόντων δὲ Φωκέων τὸ ἱερόν, καὶ ὕστερον δεκάτῳ ἔτει λαβόντος πέρας τοῦ πολέμου, μεταβολὴν καὶ τὰ Ἀμφικτυόνων ἔσχε· Μακεδόνες μὲν γὰρ τελεῖν ἐς Ἀμφικτυόνας εὔραντο, Φωκέων δὲ τὸ ἔθνος καὶ ἐκ τοῦ Δωρικοῦ Λακεδαιμόνιοι μετασχόντες ἐπαύσαντο Ἀμφικτυονίας, οἱ μὲν τοῦ τολμήματος ἕνεκα οἱ Φωκεῖς, οἱ δὲ συμμαχίας εὔραντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τῆς Φωκέων ζημίαν. Βρέννου δὲ τὸν Γαλατῶν στρατὸν ἀγαγόντος ἐς Δελφοὺς προθυμίαν ἐς τὸν πόλεμον οἱ

Φωκεῖς πλείστην τοῦ Ἑλληνικοῦ παρέσχοντο, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου μετασχεῖν Ἀμφικτυονίας αὐθις καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐγένετο ἀξίωμα αὐτοῖς ἀνασώσασθαι τὸ ἀρχαῖον. βασιλεὺς δὲ Αὐγουστος μετεῖναι καὶ Νικοπολίταις τοῖς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ συνεδρίου τοῦ Ἀμφικτυόνων ἠθέλησε· Μάγνητας μὲν οὖν καὶ Μαλιεῖς καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Φθιώτας Θεσσαλοῖς συντελεῖν, τὰς ψήφους δὲ ὅσαι τούτων τε καὶ Δολόπων, οὐ γὰρ ἔτι ἦν Δολόπων γένος, Νικοπολίτας φέρειν. Οἱ [δὲ] Ἀμφικτύονες οἱ ἐπ' ἑμοῦ τριάκοντα ἀριθμῶ ἦσαν. ἐκ Νικοπόλεως μὲν καὶ Μακεδονίας τε καὶ Θεσσαλῶν, ἀπὸ ἐκάστων ἀριθμῶ ἦσαν ἕξ, Βοιωτῶν δέ, Θεσσαλίαν γὰρ καὶ οὗτοι τὰ ἀρχαιότερα ὤκησαν καὶ Αἰολεῖς τηνικαῦτα ἐκαλοῦντο, καὶ ἐκ Φωκέων τε καὶ Δελφῶν, παρὰ τούτων δύο ἐκάστων· εἷς δὲ ἐκ Δωρίδος τῆς ἀρχαίας. πέμπουσι δὲ καὶ Λοκροὶ οἱ τε καλούμενοι Ὀζόλαι καὶ οἱ πέραν Εὐβοίας ἕνα ἕκαστοι· καὶ Εὐβοεὺς ἐστὶν εἷς· Πελοποννησίων δὲ ἕξ Ἄργους καὶ Σικυῶνος καὶ Κορίνθου σὺν Μεγαρεῦσιν ἐστὶν εἷς, καὶ εἷς Ἀθηναῖος. Αἱ μὲν δὴ πόλεις Ἀθῆναι καὶ Δελφοὶ καὶ ἡ Νικόπολις, αὐταὶ μὲν ἀποστέλλουσι συνεδρεύσοντας ἐς Ἀμφικτυονίαν πάσαν· ἀπὸ δὲ ἐθνῶν τῶν κατειλεγμένων ἐκάστη πόλις ἀνὰ μέρος ἐς Ἀμφικτυόνας καὶ ἐν χρόνῳ περιόδῳ συντελεῖν ἔστιν.

Παυσανίας Χ, 8, 1-5

Στον κατάλογο των αρχικών Αμφικτυόνων (§2) λείπουν από τα χειρόγραφα εκπεσόντα τα ονόματα των Περραιβών και Βοιωτών, τα οποία προσθέτω στον κατάλληλο τόπο του κειμένου.

Η μνεία των Αμφικτυονικών εθνών ως γενών του Ελληνικού είναι μυθολογική προβολή (όπως και ο Αμφικτύων υιός του Δευκαλίωνος συγγενής του Έλληνας). Στην πραγματικότητα τα πλείστα Αμφικτυονικά γένη είναι Πελασγικά και συναφή. Αλλά όπως έχω πολλαχώς αναλύσει, το σημαίνουν είναι ότι εμπνευσθέντες και συνεγεροθέντες και συναρπασθέντες από το πνεύμα του Δωρικού βιώματος (= τον Έρωτα του Καλού), σύμπαντες οι πολυσχιδείς

πληθυσμοί του Ελλαδικού χώρου «εγένοντο Έλληνες». Ο Ελληνισμός είναι πολιτισμικό μέγεθος μορφής ύψους.

Ο Αρποκρατίων στο Λεξικό του παρέχει τον ακόλουθο Κατάλογο (αυτούσιο επαναλαμβανόμενο στην Σούδα s.v.).

Αμφικτύονες. συνέδριόν ἐστι Ἑλληνικόν, συναγόμενον ἐν Θερμοπύλαις. ὠνομάσθη δὲ ἦτοι ἀπὸ Ἀμφικτύονος, τοῦ Δευκαλίωνος, ὅτι αὐτὸς συνήγαγε τὰ ἔθνη βασιλεύων, ὡς φησι Θεόπομπος ἐν ἡ' [Θεόπομπος FrGrHist. 115F63 Jacoby] (ταῦτα δ' ἦν ἰβ', Ἴωνες, Δωριεῖς, Περραιβοί, Βοιωτοί, <Θεσσαλοί>, Μάγνητες, Ἀχαιοὶ Φθιώται, Μηλιεῖς, Δόλοπες, Αἰνιᾶνες, Δελφοί, Φωκεῖς), ἢ ἀπὸ τοῦ περιοίκου εἶναι τῶν Δελφῶν τοὺς συναχθέντας, ὡς Ἀναξιμένης ἐν α' Ἑλληνικῶν [FrGrHist. 72F2 Jacoby].

Αρποκρατίων, s.v. Αμφικτύονες

[«Αχαιοὶ Φθιώται» σημαίνει ἓνα γένος, ὄχι δύο. Προσέθεσα το <Θεσσαλοί> στην κατάλληλη θέση ως εκπεσόν ἀπὸ τα ἀντίγραφα λόγω ἰσοσυλλαβίας καὶ ομοιοκαταληξίας πρὸς το «Βοιωτοί». Ἡ συμπερίληψη τῶν Δελφῶν ἀνήκει σε μεταγενέστερους χρόνους, συνδέεται δε με τὴ μεταρρύθμιση τῆς Αμφικτυονίας ἐπὶ Ἀντωνίνων καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνα (Παυσανίας Χ, 8, 4, v. *supra*). Ἴσως ἀνάγεται στὴ Μεταρρύθμιση τοῦ Αυγούστου (8, 3), ἀν ὄχι καὶ στὴν Αἰτωλικὴ περίοδο κατὰ τοὺς χρόνους κυριαρχίας τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας. Πάντως δὲν ἔχει νόημα νὰ μετέχουν οἱ Δελφοὶ ὡς ἓνα μέλος τῆς Αμφικτυονίας, ἀφοῦ ἡ Πυθικὴ εστία συνιστᾷ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς. Μένει τότε μιὰ θέση κενὴ στὸν κατάλογο τοῦ Αρποκρατίωνος, τὴν ὁποία δικαιοματικὰ καταλαμβάνουν οἱ Λοκροί].

Τοῦ Λιβάνιου τῆς ὀψιμῆς ἀρχαιότητος ὁ κατάλογος (III p. 414.2) ταυτίζεται πρὸς τὸν τοῦ Αρποκρατίωνος.

Ο εναρμονισμός των παραδόσεων αναδεικνύει τον εξής Κατάλογο Αμφικτυονίας:

Τα 12 Αμφικτυονικά Γένη

	Αισχίνης	Διόδωρος	Παυσανίας	Αρποκρατίων	Λιβάνιος
1	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς
2	Ίωνες	(Ίωνες)	Ίωνες	Ίωνες	Ίωνες
3	Φωκείς	(Φωκείς)	Φωκείς	Φωκείς	Φωκείς
4	Μαλιείς	-	Μαλιείς	Μηλιείς	Μηλιείς
5	Βοιωτοί	Βοιωτοί	-	Βοιωτοί	Βοιωτοί
6	Λοκροί	Λοκροί	Λοκροί Επικνημίδιοι Αινιάνες	-	-
7	Οιταίοι	Αινιάνες	Δόλοπες	Αινιάνες	Αινιάνες
8	-	Δόλοπες	Φθιώται	Δόλοπες	Δόλοπες
9	Φθιώται	Αχαιοί Φθιώται	Θεσσαλοί	Αχαιοί Φθιώται	Αχαιοί Φθιώται
10	Θετταλοί	Θετταλοί	-	-	-
11	Περραιβοί	Περραιβοί	Μάγνητες	Περραιβοί	Περραιβοί
12	Μάγνητες	Μάγνητες		Μάγνητες	Μάγνητες
13	-	-	-	Δελφοί	Δελφοί
14	-	Αθαμάνες	-	-	-

Η φυλετική σύσταση της Αμφικτυονίας παραπέμπει σε εποχή αρχής της προ της οργάνωσης της Ελληνικής πόλης. Μετέχουν εθνικές ομάδες, όχι πόλεις. Η πρώτη διάρθρωση Ελληνικής πολιτικής κοινωνίας έγινε στη Σπάρτη επί Λυκούργου τον 9ο π.Χ. αιώνα. Αυτή η χρονολόγηση μας δίνει λοιπόν τον χρόνο ante quem.

Για το άνω όριο, τον χρόνο post quem, κρίνουμε βάσει της συμμετοχής στην Αμφικτυονία εθνών που ήλθαν στη Θεσσαλία (οι Θεσσαλοί) και Βοιωτία (οι Βοιωτοί) μετά το τέλος του Τρωικού πολέμου κατά την επακολουθήσασα μεταβατική περίοδο. Φυλές που προϋπήρχαν στον χώρο δεν συμπεριλαμβάνονται, π.χ. οι Δρύοπες που εξεδιώχθησαν από τους Δωριείς στη Δωρίδα, ή τα διάφορα γένη που κατοικούσαν τη Βοιωτία προ της ελεύσεως των Βοιωτών από τη δυτική Θεσσαλία.

Η σύσταση της Αμφικτυονίας ανάγεται συνεπώς στην περίοδο από του Τρωικού πολέμου στη Λυκούργεια μεταρρύθμιση, από του 12ου στον 9ο π.Χ. αιώνα. Την τοπολογική και θρησκευολογική έκφραση αυτού του χρονολογικού προσδιορισμού διατρανώνουν οι δυο Εστίες της Αμφικτυονίας, οι Θερμοπύλες και οι Δελφοί, η Δήμητρα και ο Απόλλων.

Την πρωταρχή κατέχουν οι Θερμοπύλες.

ἀ[φ' οὗ Αμφι]κτύων <ό> Δευκαλίωνος ἐβασίλευσεν ἐν Θερμοπύλαις καὶ συνῆγε τ[ι]οὺς περὶ τὸ ἱερόν οἰκοῦντας καὶ ὠ[νό]μασεν Ἀμφικτύονας καὶ Π[υλαία]ν, οὗ[περ] καὶ νῦν ἔτι θύουσιν Ἀμφικτύονες ἔ]τη ΧΗΗϞΓΙΙΙ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἀμφικτύονος.

Πάριον Χρονικό §5 (αντιστοιχεί στο 1521/0 π.Χ. αλλά αυτό είναι μυθολογική προβολή στον Αμφικτύονα, υιό του Δευκαλίωνος και αδελφό του Έλληνας)

Το Ιερό της Δήμητρας στην Ανθήλη (παρά τις εκβολές του Ασωπού ποταμού, ολίγο βορειότερα των Θερμοπυλών, όπου και θερμές πηγές) ήταν το αρχικό κέντρο της Αμφικτυονίας.

ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικός <τε> ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τε ἔστι τῆ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱρόν

Ἀμφικτυονίδος ἴδρυνται καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

Ἡρόδοτος Η, 200, 2

Ο Θεόπομπος (Fr.Gr.Hist. 115 F63 Jacoby, apud Ἀρποκρατίων s.v. Ἀμφικτύονες, v. *supra*) ορθά προσένειμε την αρχική έδρα της Ἀμφικτυονίας στις Θερμοπύλες, αν και έμενε στη μυθολογική αναφορά του Ἀμφικτύονος του Δευκαλίωνος. Οι Αναξιμένης (Fr.Gr.Hist. 72F2 Jacoby παρά το ίδιο χωρίο του Ἀρποκρατίωνος, v. *supra*) και Ἀνδροτίων (Fr.Gr.Hist. 324F58 Jacoby apud Πausανίας V, 8, 1, v. *supra*) εσφαλμένα τονίζουν πρωταρχή Δελφική. Ο Ἀνδροτίων εντούτοις δίνει την ορθή έννοια του όρου, οι περιοικούντες, χωρίς τη μυθολογική προβολή σε αρχηγέτη Ἀμφικτύονα.

Και όντως τα γένη που συμμετείχαν ταιριάζει καλύτερα να επικεντρώνονται στις Θερμοπύλες παρά στους Δελφούς. Το πεδίο κατοίκησής τους εκτείνεται από τις βόρειες παρυφές του Θεσσαλικού κάμπου και την Πίνδο μέχρι τον Κορινθιακό Κόλπο και την Εύβοια. Επίκεντρο είναι οι Θερμοπύλες. Λόγω της Δωρικής βιωματικής υπερίσχυσης η αρχική ομογενής προς τις Θερμοπύλες φύσις της Δελφικής θρησκευτικότητας (όπως έχω αναλύσει σε μελέτες μου) μετηλλάχθη στην Απολλώνια λατρεία. Τότε, συμπληρωματικά, ανεδύθη και η θρησκεία της Ἀρτέμιδος, του θήλεος Απόλλωνος, στις γυναικείες θεότητες (Δήμητρα και, λογικά, Κόρη) στην Ἀνθήλη και την περιοχή των Θερμοπυλών. Η χθόνια Κόρη έγινε Ολύμπια Ἀρτεμις.

ᾧ ναύλοχα καὶ πετραῖα

θερμὰ λουτρὰ καὶ πάγους

Οἷτας παραναιετάοντες, οἳ τε μέσσαν Μηλίδα παρ λίμναν

χρυσалаκάτου τ' ἄκταν κόρας,

ἐνθ' Ἑλλάνων ἀγοραὶ

Πυλάτιδες κλέονται.

[Ακριβής τοπογραφική περιγραφή. Λιμάνι στον μυχό του Μαλιακού κόλπου, όπου θερμά λουτρά και απόκρημνοι βράχοι του Καλλιδρόμου, συνέχειας απορρώγος της Οίτης, και οι φημισμένες Πυλαίες σύνοδοι των Αμφικτυόνων. Χρυσάλακατος Κόρη η Άρτεμις: *ἐν χορῶ Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς, Ιλιάς, Π 183*. Σωστά ο Ησύχιος s.v. *χρυσηλάκατος. καλλίτοξος. ἤλακάτη γὰρ ὁ τοξικὸς κᾶλαμος*. Μεταφορικά, από την ηλακάτη, το αδράχτι που γνέθουν].

Αλλά οι Πυλαγόροι (Αμφικτυονική αρχή συνεδρευούσης πόλεως, εκ των οποίων προήρχοντο οι Σύεδροι εκπρόσωποι των φυλετικών ομάδων στο Αμφικτυονικό Συνέδριο των Εθνών, δύο εξ εκάστου) (cf. Δημοσθένης, *Περὶ τοῦ Στεφάνου*, 154-155) και η Πυλαία (η Αμφικτυονική Σύνοδος) υποδηλώνουν με το όνομα μια εξωτερική δείξη προς τις γεωγραφικές Πύλες των Θερμοπυλών.

Αν και πάλι η Δελφική Πύλη, η Κασταλία σχισμή μεταξύ των Φαιδριάδων Πετρών απ' όπου ως από κοσμικής μήτρας αναβλύζει ο σπερματικός λόγος των φαινομένων όντων, δεν ανταγωνίζεται αλλά συνάδει προς την εγκαθίδρυση του Απολλώνιου θρησκειασμού επί λατρευτικής ρίζας Χθόνιας Γονιμότητας.

[Η ερμηνεία του τραγικού ποιητή Αγάθωνος ότι το Πυλαία συνδέεται με τον καθαρό του Πυλάδη είναι αισθητικό παιχνίδι: *ὅπου συνάγονται οἱ Ἀμφικτύονες εἰς τὴν λεγομένην Πυλαίαν, περὶ ἧς Ἀγάθων φησὶ Πυλάδην τὸν Στροφίου πρῶτον κριθῆναι ἐν τῇ Φωκίδι, καθαιρόμενον τὸ ἐπὶ Κλυταιμνήστρα μύσος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν σύνοδον Πυλαίαν φησὶ προσαγορεύεσθαι* (Σχόλια εἰς Σοφοκλέους *Τραχινίας*, 640). Αλλά και η μόνη γεωγραφική διάσταση του νοήματος δεν επαρκεί όπως προείπα].

Υπήρχαν δυο Αμφικτυονικά Σύνοδοι, Πυλαία, η εαρινή και η φθινοπωρινή.

αί μὲν οὖν πρῶται δυοκαίδεκα συνελθεῖν λέγονται πόλεις· ἐκάστη δ' ἔπεμπε πυλαγόραν, δις κατ' ἔτος οὔσης τῆς συνόδου, ἕαρός τε καὶ μετοπώρον· ὕστερον δὲ καὶ πλείους προσῆλθον πόλεις. τὴν δὲ σύνοδον Πυλαίαν ἐκάλουν τὴν μὲν ἑαρινήν, τὴν δὲ μετοπωρινήν, ἐπειδὴ ἐν Πύλαις συνήγοντο, ἃς καὶ Θερμοπύλας καλοῦσιν· ἔθνον δὲ τῇ Δήμητρι οἱ Πυλαγόροι.

Στράβων Θ, 3, 7 p. 592.17-24 Meineke

«Πόλεις» συμμετέχουσες είναι μεταχρονισμός του Στράβωνα. Η σύσταση της Αμφικτυονίας υποδηλώνει εθνοφυλετική συγκρότηση. Οι πόλεις αντιπροσώπευαν κατά κάποιο σύστημα περιτροπής τις φυλετικές-εθνοτικές οντότητες στις οποίες ανήκαν. Αρχικά κάθε έθνος αντιπροσωπεύετο από ένα ίσως Πυλαγόρα, και εν συνεχεία δύο. Η μετά την Ελληνιστική περίοδο εξέλιξη περιγράφεται από τον Πausanία ως ανωτέρω.

Ο αριθμός 12 των εθνοτικών μελών υποδεικνύει σεληνιακό έτος, και παραπέμπει και αυτός σε Πελασγική ρίζα.

Αρχικά οι δυο Σύνοδοι, εαρινή και φθινοπωρινή, εγένοντο αμφότερες μάλλον στις Θερμοπύλες, όπως υπονοεί ο Στράβων. Αλλά όταν η Απολλώνια λατρεία επεβλήθη δια του Δωρισμού και εμόρφωσε τον Ελληνισμό, η Εαρινή Πυλαία συνήρχετο στους Δελφούς και η φθινοπωρινή στις Θερμοπύλες. Το Άνθος του Έαρος και ο θάνατος του καρπού το Φθινόπωρο συμβολίζουν την Ολύμπια Απολλωνιότητα του Κάλλους και τη Χθόνια Μυστηριακότητα της Γονιμότητας.

[Για τις δύο Πυλαίες συνόδους, την μία εαρινή στους Δελφούς, την ετέρα μετοπωρινή στις Θερμοπύλες και το Ιερό της Δήμητρος εν Ανθήλη, v. H. F. Clinton, Fasti Hellenici, vol. III, pp. 619-621.

Την διαδοχή γεωγραφική και θρησκευολογική διατυπώνουν τα Σχόλια εις Ορέστην Ευριπίδου ν. 1094, με συνήθη μυθολογική επένδυση:

ἐφ' οὗ Δελφοὶ πολεμοῦντες πρὸς τοὺς ὁμόρους ἀναρχίαν εἶλοντο καὶ τὸν Ἀκρίσιον μετεπέμψαντο ἐξ Ἀργου, ὅς αὐτοῖς τὸν τε πόλεμον καλῶς διέθετο καὶ κατὰ ζῆλον τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου οὗ κατεστήσατο Ἀμφικτύων ὁ Δευκαλίωνος ἐν Θερμοπύλαις τῆς Θεσσαλίας, ἕτερον ἐν Δελφοῖς εἶσατο καὶ τὸ ἐν Θεσσαλία ἀναλαβὼν τὰς συνόδους ἀντὶ μιᾶς δύο πεποίηκε καὶ νόμους ἔθετο καθ' οὓς ἔμελλον ἕκαστα διοικεῖν ἀτέλειάν τε προεῖπεν ἐφ' ἑκατέραις ταῖς συνόδοις καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν Δελφῶν τῶ συνεδρίῳ ἐπέτρεψε.

Ἡ ανεξαρτησία των Δελφῶν ἀπὸ τους περιοίικους (“ἀναρχία”) συνεδέετο με την ισχύ ἢ την ἐπίκληση κύρους της Ἀμφικτυονίας. Ἡ ἀναγωγή ὅμως στον Ἀργεῖο Ἀκρίσιο καὶ την Μυκηναϊκὴ ἐποχὴ ἀποτελεῖ προχρονολόγηση. Χθόνια λατρεία καὶ μαντεία της Γῆς καὶ του Ποσειδῶνα προϋπήρχαν ὡς Πελασγικὸ ὑπόστρωμα. Ἀλλὰ ἡ Ἀπολλώνια λατρεία ἐμφανίζεται με την κατάρρευση τοῦ Ἀχαικοῦ συστήματος ἰσχύος καὶ την υπερίσχυση τοῦ Δωρικοῦ πνεύματος, πρῶτα στην περιοχὴ της Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ μετὰ, με την Κάθοδο των Δωριέων, στην Πελοπόννησο. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἀπουσία των Μινύων καὶ του Ὀρχομενοῦ ἀπὸ τις φυλετικὲς ομάδες της Δελφικῆς καὶ Πυλαίας Ἀμφικτυονίας. Ἀντιθέτως ὁ Βοιωτικὸς Ὀρχομενὸς μετέχει στην θρησκευτικὴ ὁμοσπονδία με ἐστία το ἱερό του Ποσειδῶνος στην Καλαυρία (Πόρο):

πρόκειται δὲ τοῦ λιμένος αὐτῆς [sc. τῆς Τροιζῆνος], Πάγωνος τοῦνομα, Καλαυρία νησίδιον ὅσον τριάκοντα σταδίων ἔχον τὸν κύκλον. ἐνταῦθα ἦν ἄσυλον Ποσειδῶνος ἱερόν, ... ἦν δὲ καὶ Ἀμφικτυονία τις περὶ τὸ ἱερόν τοῦτο ἑπτὰ πόλεων, Ἐρμιῶν, Ἐπίδαυρος, Αἴγινα, Ἀθῆναι, Πρασιεῖς, Ναυπλιεῖς, Ὀρχομενὸς ὁ Μινύειος. ὑπὲρ μὲν οὖν Ναυπλιέων Ἀργεῖοι συνετέλουν, ὑπὲρ Πρασιέων δὲ Λακεδαιμόνιοι.

Οι κατοικήσεις αυτές είχαν πληθυσμούς Πελασγικής ρίζας, Καρικούς και Ιωνικούς στους οποίους προστίθενται και οι Μινύες του Ορχομενού. Αυτή η αμφικτυονία αντεπροσώπευε την προτέρα κατάσταση και ατόνισε στην ιστορική Ελλάδα ή περιορίσθηκε σε μόνον αφηρημένα θρησκευτικά δεδομένα. Αντιθέτως η Δελφική εξέφραζε το νέο Απολλώνιο και Ολύμπιο πνεύμα του Δωρικού Ελληνισμού.

30 Μαρτίου 2016